

Baltisaksa Kultuuri Seltsi Eestis tegevusest 2019. aastal Aruanne seltsi üldkoosolekule 29. jaan. 2020

Meie selts, mis teatavasti asutati 1988. aasta lõpus on tänaseks tegutsenud 31 aastat ja üks kuu. Seltsi põhikorra järgi kutsub seltsi juhatus uue tegevusaasta algul kokku üldkoosoleku, mis kuulab ära, arutab läbi ja kinnitab aastaaruande nii sisulise tegevuse kui seltsi rahaliste vahendite kasutamise kohta.

Seltsis oli käesoleva aasta 5. jaanuari seisuga 63 liiget, neist 4 välisliiget. Läänud aastal võeti seltsi vastu kaks uut liiget – Kadri Kähär-Peterson ja Ergo Leilop. Seltsi juhatuse otsusega arvati kas liikmemaksu kroonilise mittetasumise, või kauase kontakti puudumise tõttu välja viis seltsi liiget – Urmas Berecki, Eleonore von Engelhardt, Indrek Kiverik, Silvi Pihlak-Lindmaa ja Ulrike Plath. Seega on hetkel seltsis 58 liiget.

Vaadates tagasi lõppenud aastale, on otstarbekas meenutada, et vana juhatuse korraldusel toimus läinud kalendriaasta 30. jaanuaril seltsi liikme Mai Levini juhitud kuraatorituur näitusel “Alguses olid ... Köler ja Weizenberg” Kadrioru Kunstimuseumis, sellel üritusel oli 21 osalejat.

Mitmel põhjusel toimus seltsi üldkoosolek alles 27. veebruaril, ühes volitustega võttis sellest osa 32 seltsi liiget. Valiti uus neljaliikmeline juhatus (Maaja Silm, Eva Keinast, Inna Põltsam-Jürjo, Jüri Kivimäe), lisaks peab Gisela Mell saksakeelset kirjavahetust. Juhatus suhtleb omavahel peamiselt meili või telefoni teel, suuremate arvu küsimuste arutamiseks on peetud viis juhatuse koosolekut.

Järgnevalt teen kiire ülevaate seltsi toimunud üritustest.

27. märtsil esines seltsis Urve Sinijärv ettekandega “Eesti ajalooliste parkide kujunemine ja taastamine”, sel korral oli 30 kuulajat.

24. aprillil tegi Mare Kask meile kultuuriloolise ringkäigu Tallinna Siselinna kalmistul, sellest harivast üritusest võttis kahjuks osa vaid 11 seltsi liiget.

9. mail toimus seltsi korraldusel Baltisaksa päev Eesti Rahva Muuseumis Tartus. Sel puhul peetud konverentsil „Baltisaksa kultuuripärand Eesti mäluasutustes“, mis toimus koostöös ERMiga, peeti ühtekokku 8 ettekannet, meie seltsist esinesid seal teaduslike ettekannetega Risto Paju, Tiiu Reimo, Olev Liivik ja Maris Saagpakk. Lisaks näidati tol päeval ka õppefilmi vabamüürlastest, mille üks autor ja tutvustaja oli Tiina-Mall Kreem. Baltisaksa päeval oli üle 110 osaleja, tartlaste hulgas valitses väga elav huvi selle temaatika vastu. Peame seda läinud tegevusaasta kõige suuremaks kordaminekuks, seda kajastas lühidalt ka meedia, eelreklaam oli samuti tõhus.

29. mail kuulasime seltsi liikme Tiiu Reimo ettekannet „See on Rootsi-rahvas, omast suguvendadest ära lahutatud nii hästi keele, hariduse kui ka mitme muu asja poolest“ (J. Nyman, 1886) ehk siis rootslaste 700 aastast Eestis. Ettekandekoosolekul oli 28 kuulajat. See oli õieti sissejuhatav ja huviäratav üritus meie järgnevale väljasõidule.

Seltsi kevadine väljasõit toimus 1. juunil rannarootslastega seotud paikadesse, teejuhiks oli rannarootslaste elu asupaikade suurepärase tundja Ivar Rütli. Mõeldes tagasi sellele päevale,

ei saa ma tagasi hoida vaimustust selle üle, mida me sel ekskursioonil nägime ja tundma õppisime.

Pärast suvevaheaega oli meie seltsi liikmeid kutsutud osalema ja kuulama Babette von Sassi juhitud traditsioonilistele *Domus Revaliensis* päevadele 30. augustist kuni 1. septembrini. Korraldustööga olid rakkes Maaja Silma ja Eva Keinast, seltsist oli kuulajaid ja ringsõidul suhteliselt vähe meie liikmeid. Etteruttavalt tahan mainida, et vahetult pärast üritust kohtus seltsi juhatus Babette von Sassiga tema soovil. Läbirääkimistel *Domus Revaliensis* päevade tuleviku osas ei soostunud seltsi juhatus võtma endale kohustust selle ürituse korraldustöö ja vastutuse võtmiseks.

19. septembril 2019 toimus Nõmmel, Underi-Tuglase majamuuseumis Eesti Teaduste Akadeemia Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse, Heidelbergi Jochmanni-Seltsi ja meie seltsi ühine teadusseminar. Lühiettekannetega teemal „Carl Gustav Jochmann, der anonyme Aufklärer aus Pernau“ esinesid Ulrich Kronauer, Markus Käfer ja Horst Gundlach Saksamaalt ning Jaan Undusk. Saksakeelsel teadusüritusel, mis pühendatud Pärnu valgustusajastu mõtleja Jochmanni elule ja pärandile, oli 17 osalejat.

23. oktoobri koosolekul pidasin ettekande „Paul Johansen 1939. aastal. Inimsaatus baltisakslaste ümberasumise keerises“, millega tähistasime tagasihoidlikult 80 aasta möödumist baltisakslaste Eestist ümberasumise algusest. Ettekandel oli 32 kuulajat.

11. novembril oli seltsil Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse ning Tallinna Linnaarhiiviga ühine seminar, kus Martin Klöcker pidas saksakeelse ettekande „Deutschbaltische Frauen und die Literatur. Eine kleine Erkundungstour zu den Anfängen und Grundlagen“. Baltisaksa naiskirjanduse esitusel oli 18 osalejat.

27. novembri korralisel ettekandekoosolekul esines meie seltsi liige Kristina Jõekalda teemal „Heinz Pirang ja *Das baltische Herrenhaus*“, sel korral oli 25 kuulajat.

11. detsembril korraldas selts koostöös kirjastusega „Argo“ ja Tallinna Linnaarhiiviga Olev Liiviku ja Tõnis Liibeki raamatu „Viimane peatükk. Baltisakslaste lahkumine Eestist 1939-1941“ ning Henning von Wistinghauseni ettevõttel eesti keelde tõlgitud, parun Wilhelm Wrangelli ja Georg von Krusenstjerna teose „Eestimaa rüütelkond. Rüütelkonna peamehed ja maanõunikud“ esitluse. Sel üritusel oli umbes 30 osalejat.

Ja lõpuks, meie nõ. talvine väljasõit, mis viis reisiseltskonna 14. detsembril Haapsallu, tutvuma Haapsalu lossi uue ekspositsiooniga jm. vaatamisväärtustega, suurte asjatundjate Jüri Kuuskemaa ja Anton Pärna juhatusel.

Tegelikult väärrib seda tegevusaastat lõpetama meie traditsioone rikkuv katse, nimelt Reet Benderi lühiettekanne „Professor Oettingeni kulutõhus hakipeleti ja teisi baltisaksa ülikoolinalju“, mis juhatas sisse meie tänase üldkoosoleku.

Reet Bender esindas meie seltsi rahvusvahelistel Mare Balticum kultuuripäevadel 22.-24. novembril Darmstadtis, unustamata ka Baltisaksa sõnaraamatu esitlust 4. detsembril Tartus.

Teistest esinemistest tahan märkida, et Inna Põltsam-Jürjo ja Olev Liivik käisid 18. aprillil Rapla riigigümnaasiumis, kus Olev rääkis baltisakslaste ümberasumisest ja Inna tutvustas meie seltsi ja tegemisi, millega juhatas sisse meie õppefilmi „Valgustus. Vabamüürlus. Eesti“ näitamise. Baltisaksa sündmuste kalendrisse mahub ka augusti lõpus Tallinnas peetud Wrangellite perekonnapäev, milles Maaja Silm, Eva Keinast ja Jüri Kivimäe olid tegevad.

Varasematel aegadel tehti kokkuvõtteid ka seltsi liikmete avaldatud teadustöödest ja konverentsidest või ka suurtest tunnustustest kuid sellise informatsiooni ammendavaks kogumiseks polnud juhatusel aega ega jõudu. Teaduslikke publikatsioone ilmus seltsi liikmeilt läinud aastal arvukalt, neid kõiki üles lugeda ei oska ega jõua.

Sellele vaatamata tahan esile tõsta kaht sündmust. Aprilli lõpus esitleti meie seltsi kauase liikme Mai Levini mahukat monograafiat „Johann Köler“, mis on suur saavutus kunstiajaloo vallas. Ja alles äsja, jaanuari algul pälvis meie seltsi liige Mati Kaal oma elutöö eest kõrge tunnustuse, kui ta valiti Maailma Loomaaedade ja Akvaariumide Assotsiatsiooni auliikmeks.

Nüüd tagasi seltsi siseasjade juurde. Kuigi oleme põhikirja järgi mittetulundusühing ja seetõttu juba aastakümneid lähtunud vabatahtliku töö põhimõttest, oleme viimaste aegadel hakanud tähele panema, et meie tegevus pakub avalikkusele enam huvi kui varasematel aastatel, meie arvamusega baltisaksa kultuuripärandi suhtes arvestatakse jne. Tänapäevane infoühiskond ja avalik arvamus rajaneb suuresti internetis olevale teabele ja selles osas oleme juhatuses mitu korda tõdenud, et seltsi koduleht vajab täiendamist ja värskendamist. Arvame, et uuel tegevusaastal tuleb kodulehe aktualiseerimiseks leida aega ja vahendeid. Ühtlasi kutsume üles seltsi liikmeskonda, kas meie hulgas leiduks abilisi, kellel veebiavaruste kujundamisel paremaid oskusi leiduks.

Seltsi juhatuses on ka valminud käesoleva poolaasta ürituste esialgne kava, kuid pean otstarbekas seda tutvustada üldkoosoleku lõpus uudiste osas.

Tahan lõpetuseks avaldada tänu kõigile, kes seltsi ürituste heaks kordaminekuks on kaasa aidanud. Eriti tahan kiita meie juhatuse liikmeid Maaja Silma, Eva Keinastit ja Inna Põltsam-Jürjot nende pühendumuse ja tõhusa koostöö eest, selle eest neile suur tänu.

Seltsi juhatuse nimel

Jüri Kivimäe
Esimees